

Ameriški vojaki (marini) izlagajo muncijo in druge potrebujočine s svojim ladji nekje na Solomonskih otokih. Njihova dela so naporna in le zelo močni ter popolnoma zdravi fantje so jih sposobni opravljati, bodisi pri delu ali v spozadih s sovražniki.

Napad na Pearl Harbor in eno leto pozneje

AMERIŠKA PRODUKCIJA V VOJNE NAMENE
PRESEG A ZDAJ VSE OSISCNE DEZE.
ZGUBE, KI JIH JE BILO TEŽKO IN LE PO
MNOGIM MESECIM MOGOČE NADOMESTITI

Zadnjega 7. decembra je bila prva obletnica vstopa Zed. držav v drugo svetovno vojno. Pričeta je bila z napadom na Pearl Harbor na Havajih. Namen Japoncev je bil uničiti ameriško mornarico na Pacifiku v teku dobre ure in zaključiti vprašanje kontrole nad Pacifikom in Azijo ter Ameriko za "vse večne čase".

Načrt ponesrečen

Pred datumom prve obletnice japonskega napada na Pearl Harbor so Japonci imeli že vse planirano, kako bodo zavratno, v naglici, s pomočjo diplomatičnih zvijač, ves svet premotili, v glavnem pa Zed. države in Anglijo. Nato nagla, "bliskovita" akcija, in ameriške pomorske sile na Pacifik bo konec.

Še nikdar v zgodovini ni nobena dežela na svetu dosegla v tako kratki dobi tolikih uspehov, kakor jih je Japonska od lanskega 7. decembra, pa do letosnjega enakega datuma.

Pridobitev kavčuka

Vsa ameriška, angleška in nizozemska bogastva v Aziji so zasegli Japonci v par mesecih svojega "blitzkriegta", z izjemo Indije, ki je vzlje svoji odpornosti še vedno podložna Anglija, hoča noče.

Zed. države so dežela mesta (Nadaljevanje na 5. strani.)

Pogajanja za združenje unij počasna stvar

Prve dni decembra so se vrila v Washington pogajanja med zastopniki unij Ameriške delavske federacije (AFL) in unij CIO za sporazum in odpravo jurisdikcijskih sporov, kar bi končno dovedlo v združenje obeh skupin v enotno unijsko zvezo.

Zastopniki obojih so se bili sešli v popolnem priznanju dejstva, da je bila organiziranemu delavstvu solidarnost kdaj potrebna, mu je še posebno sedaj, ko se reakcija pod masko vojnih nujnosti pravila v novem Kongresu, ki se snide po novem letu, razve-

Ljudstvo se ne bori zato, da bi ga reakcionarji potlačili v stare razmere

Napredni kongresni, mnoge unije, češka narodna zveza v Ameriki in njen tajnik Martinek, Poljaki, nemški socialisti, begunci iz Avstrije, Jugoslovani in ameriški liberalci so složno kot eden protestirali proti vojnemu tajniku Stimsonu in državnemu tajniku Hullu, ker sta posredno in neposredno priznala Ottona Habsburškega za načelnika "avstrijskega osvobodilnega bataljona", katerega nikjer ni, in s tem ustvarila med milijoni ljudi mnenje, da se ta dežela sedaj bori za restavriranje Habsburžanov, dočim smo se v prejšnji vojni borili, da jih vržemo s prestola.

Angleško delavstvo in pa borbeni Francozi istako protestirajo, ker je ameriško vrhovno poveljstvo odobrilo za poglavarja francoske Afrike fašista Darlana, ki sedaj utrjuje svojo moč, da po zmagi zaveznikov gre s svojo zavezniško silo v Pariz ter zavlada nad francoskim ljudstvom.

V angleškem parlamentu je bilo nad to bodisi le neprevidno, ali pa reakcionarno ameriško potezo toliko protestov, da je angleški minister vrnjanj zadev Anthony Eden izjavil, da ni imela angleška vlada v tej zadevi ničesar opraviti, nego edinole ameriška oblast. To postavlja ameriško politiko, ki oglaša demokratična načela na vso moč, v zelo slabo luč.

Ameriški liberalci se zgražajo tudi nad ameriško vlado zato, ker si prizadeva Italijo le potegniti iz vojne, ne pa tudi spremeniti njen vladni sistem. Zmaga nad Italijo ne bi v tem slučaju za demokracijo nič pomenila, ker bi ostala fašistična. Razlika bi bila le ta, da bi bila potem na zavezniški, namesto na nemški strani.

Ali se vse to počne vsled strahu buržavzije pred socialnim preobratom? Izgleda tako.

Slovenci in bodoči svet

Na slovenskem narodnem kongresu dne 5.-6. decembra to leto je bila po referatu Etibina Kristana sprejeta med drugimi pod gornjim naslovom slednja resolucija:

SLOVENCI IN BODOČI SVET

Slovenski narod, dasi eden najmanjših na svetu, odnosno prav zato, ker je majhen se ne more zadovoljiti samo z vprašanjem zmage Združenih narodov, za katero je doprinesel takoj ogromne žrtve, da so načiščni in fašistični poglavarji že resno začeli računati z njegovim popolnim pokončanjem, ampak mora misliti tudi na mir, ki bo sledil sedanji vojni. Če ta mir ne bo trajen, so vsi tisočeri slovenski in jugoslovanski in nešteti milijon družig demokratičnih borcev, talcev, nedolžnih žena, otrok in starcev umrli zaman in ideali, za katero so polagali svoja življenja bodo tako oddaljeni od urešenja kakor so bili, ko se je porodil fašizem v svojih raznoravnih oblikah.

Slovenski narodni kongres se zaveda, da ni trajen mir potreben le slovenskemu narodu, temveč vsemu človeštvu, ki bo

povsod zrlo na razvaline, opustošena polja, brezmejna potokopališča in prenapolnjene bolnišnice, grmade uničenih kulturnih del in neprisno gmotno bedo. Da se more v teh strašnih razmerah razviti novo življenje in premagati obup, je treba miru in globokega čustva varnosti, brez katerega je ogromno delo, spojeno s težkim okrevanjem nemogče.

Kakor trpe v vojni mali narodi sorazmerno največ — s čimer nočemo podcenjevati velikanskih žrtv, katere dopričajo velike demokracije — tako bo tudi njihov napor za preporod in obnovno najtežnejši. Zato smejo o bodočem miru govoriti z enako pravico kakor njihovi tovariši velikani.

Slovenski narodni kongres ugotavlja, da je trajen mir mogoč edino na podlagi najširše demokracije ter narodne in socialne pravičnosti. Demokracija vsakega posameznega naroda pa je toliko varnejša, kolikor močnejša je svetovna demokracija, zaradi česar ne zadostuje zmaga Združenih narodov na bojišču, temveč je

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Ijaviti zakone za začito delavcev, češ, da take postave v teh časih niso drugega kot ovira vojnim naporom te dežele in potu raketirjem.

Obe omenjeni unijski zvezni tudi želite, da bi predsednik Roosevelt imenoval v svoj kabinet saj enega zastopnika organiziranega delavstva, in W. Green ter Muray sta se zedenila priporočiti Rooseveltu, da naj imenuje za delavskoga tajnika predsednika unije prevoznik Daniela Tobina.

V javnost so namreč že par tednov prihajali glasovi, da bo dosedanja delavska tajnica

Frances Perkins imenovana na

drugo mesto. In bi res bila, če bi hotel prevzeti to službo sedanji tajnik notranjih zadev H. L. Ikes, ki je pa ni hotel.

V angleški vladi na primer ima strokovno in politično organizirano delavstvo močno zastopano v vladi, in ima ga v vseh drugih demokratičnih deželah, le Zed. države so zmerom izjema. Vzrok je, ker tu kajanje delavstvo nima samo stojne politične akcije, nego je naučeno glasovati za kandidate kapitalističnih strank, ki mu dajejo potem na političnih mestih le nekaj drobitin, hleb in

Slov. nar. kongresa se udeležilo okrog pet sto zastopnikov

Prvega slovenskega narodnega kongresa, ki je bil sklenjen, da se prične z izdatno politično akcijo za rešitev slovenskega naroda, se je udeležilo kakih 500 delegatov in približno toliko gostov iz vseh krajev v Zed. državah, kjer so slovenske naselbine.

Predsedoval je kongresu Vincenc Cainkar, kateremu je v tem delu veliko pomagal podpredsednik kongresa Anton Zbašnik iz Elyja, in druga podpredsednica pa je bila Mary Prisland. Zapisnikarja sta bila Jacob Zupan in pater Aleksander Urškar.

Za konvenčno tajnika sta bila izvoljena Joseph Zalar, gl. tajnik KSKJ, in Louis Beniger, pomožni urednik Prosvetne.

V odboru h Kristianovemu referatu, ki je bil imenovan že pred kongresom, so bili Anna P. Krasna, Katka Zupančič, Marie Prisland, Fred A. Vider, Kazimir Zakrajšek, Z. A. Novak, Jos. Zalar, Math Petrovich in Frank Zaitz.

V odboru za referat Louisa Adamiča in k njegovemu rezultatu so bili Janko Rogelj, Ivan Jontez, Anton Šabec, Rado Staut, Ivan Molek, John Jerič, James Debevec, John Germ, Albinova Novak, Ivan Zorman, Geo. J. Brince, župnik John J. Oman in Jakob Zupan. (V tem odseku je bilo le nekaj aktivnih in nekaterih se zborna sploh udeležili niso.)

V odboru za referat V. Cainkarja so bili Louis Zeleznikar, Anton Zbašnik, Frank Wedic, Chas. Pogorelec, Mary E. Polutnik, Josephine Erjavec, Anton Krapenc, Leo Jurjevec, John Gornik, Joseph Ponikvar in John Ermenc. Opomba glede prej imenovanega odseka velja tudi za tega.

Na kongresu je imenoval po nalogu delegacije predsednik zbornice Vincenc Cainkar že dva odbora, namreč resolucijskega in pa odbor, ki je imel nalogo izbrati kandidate v slovenski narodni svet za delo po kongresu. V odboru za resolucije je Cainkar imenoval Ivana Molka, Ivana Zormana, Johana Gornika od SDZ, Fr. Wedica od DSD (Joliet), in Rev. Zakrajška. V nominacijskem odboru pa je imenoval Fr. Zaitza, Rev. Omana, Jankota Rogla, Albinova Novaka in Rev. Voduška. Ker je Zaitz odklonil, je bil imenovan v ta odsek Fred A. Vider.

Delegati in drugi so prispevali v blagajno slovenskega narodnega sveta \$1,347,50, včasih vsoto \$100, ki jo je dne 6. dec. dalо društvo Naprej št. 5 SNPJ.

Zvišanje mezde

Delavci na čikaški poulični železnicni — 13,000 jih je, so dobili zvišanje mezde po 9c na uro, da bo znašala po novem 9c na uro.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Delo, ki ga je zasnoval SNK, se šele pričenja

OZJI IN ŠIRSI ODBOR STA IZVOLJENA, VSE STRUJE IN NAZORI SO ZASTOPANI V NJEMU IN DANA JIMA JE NALOGA ZAČETI Z AKCIJO

Bilo bi nesmiselno trdit, da ziru nikake priznanosti, nego smo tu vse eno po prepričanju, ker nismo vse eno, je dejal v svojem referatu na slovenskem nazadnem kongresu dne 5. decembra Etibin Kristan, in poudaril: "Včakdo si naj chrani pričanje, ki ga ima, po svoji vesti, pa naj si bo kakršnokoli. Glavna je, da je to prepričanje počeno, in pošteni ljudje jih spoštujejo, pa četudi drugačnih nazavor.

Molitev za razsvetljenje

Pripravljalni odbor v Clevelandu je sklenil, da je potreben kongres otvoriti z molitvijo in ta naloga je bila poverjena staremu duhovniku monsignorju Vitusu Hribarju iz Clevelandu. Nekateri, ki na naših konvencijah takih ceremonij niso vajeni, so ugovarjali, a ker je v tak sklep končno prisluščil tudi širši pripravljalni odbor, oziroma njegov predsednik, se iz tega ni napravilo afere. Običaj je, da se te vrste molitve spise za vsak slučaj posebej, in tako je to skupal tudi omenjeni duhovnik. A nameno politične molitve je napravil kar bolj po domače in kratko. Voditeljica, ki je oznanjala ta spored z odra, je pozvala navzoče, da naj k tej molitvi vstanje, kar so večinoma storili, a nekateri pa so sedeli. Drugega incidenta v ceremonijah ni bilo.

Tudi poto se je precej. Patriotične pesmi seveda, dasi ne toliko, kakor se jih sedaj pojme na komunističnih svečanstvih in na onih v prid Sovjetski uniji. Razlika je le, da na slednjih pojme tudi sovjetsko himno, oziroma Internacionale.

Tisti, ki so seznam delegacij preštudirali, pravijo, da ako se bi delila po nazorih, bi prevladala svobodomiselnost straže. Slednja je bila močno zastopana v pripravljalnem odboru v Clevelandu in odločevala v njemu. Bila je močna enako v glavnem pripravljalnem odboru, a v slednjem ni kazala v tem o

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Milijone dolarjev podpore protidelavskim listom

Velike korporacije, ki sedaj prodajajo svoje izdelke večinoma samo vladu, trošijo vzliz temu milijone dolarjev v podporo velikim dnevnikom in revijam, ker jim je zvezna vlada zagotovila, da smejo take izdatke odštetiti od dohodninskega davka. Tako vidite plačane pridige in pa klice čitateljem, da naj bodo patriotični, ali, da naj hranijo na gasolinu in gumiju, ali da naj kupujejo vojne bonde, in sploh da naj vsi skupaj potrpimo, če nismo s čem zadovoljni, dokler ne mine vojna.

Pod takimi oglesi so podpisane ali železniška družba, ali kakšna utilična korporacija, ali jeklarska kompanija, korporacija za izdelovanje avtov in gumijevih obročev itd., itd.

To jim ne prinaša niti centa dohodkov, nego povečava stroške v stotisočake in milijone na leto.

Prodale bi blaga prav toliko, ali imete enako število odjemalcev, tudi če ne bi izdale za oglaševanje enega samega centa.

Toda kdo naj bi potem vzdrževal njihovo časopisje?

Pri vsakem takem milijonu izdatkov je vlada oškodovana za veliko vsoto davka, kar v bistvu pomeni, da s tem pomaga vzdrževati časopisje, ki jo najbolj kritizira. Isto časopisje je tudi najbolj proti delavstvu in zahteva ohranitev sedanjega izkoriscenega sistema.

Delavcem je to nauk, da če privatni interesi tako navdušeno podpirajo svoje časopise, čemu ne bi oni samo take, ki podpirajo njihove, to je, ljudske koriste!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Indaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaits
Business Manager..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Ali je sedanja vojna v čem različnejša od prejšnje svetovne vojne?

V čem je sedanja svetovna vojna drugačna od prejšnje vojne? Mnogi menijo, da je sedaj popolnoma drugega pomena kakor pa vojna med leti 1914-18.

Tu ne mislimo razpravljati o tehničnih spremembah vojskovanja, nego o vzrokih, radi katerih je ta vojna nastala, in o namenih, geslih ter ciljih, ki jih poudarjajo v ta konflikt vplene dežele.

Prejšnja vojna se je razvila v vrstah zaveznikov z gesli v borbo za zmago, ki naj stori svet varnim za demokracijo.

In še jače pa je vplival njihov klic, da je "to vojna za odpravo vojne."

K temu so bile pridejane še Wilsonove točke, ki so navdušile množice v Evropi toliko, da so vzhičeno manifestirale kjer koli so mogle. Wilsonovih 14 točk je obljubovalo isto kot obe menjeni gesli, in pa odpravo vzrokov za vojne. Pravičnost narodnim manjšinam, osvoboditev malih in velikih podjarmiljenih narodov, odpravo tajne diplomacije in s tem tajnih pogodb — sploh jako lepo zasnovan načrt, ki si ga je vsak navaden človek predstavljal tako, kot da pomeni izhod iz vsega hudega v lepše, gotovje življenje.

Nemški kajzer s svojimi zaveznički pa je pripovedoval, da se bori proti angloškemu imperializmu, ki hoče zasužniti ves svet v prid londonske, newyorské in pariške malhe.

Na strani demokratičnih sil je bila takrat carska Rusija, ena izmed najbolj absolutističnih velesil, kar jih je bilo v novejši dobi svetovne zgodovine. Enako je bila z demokratičnimi zaveznicami Japonska, in tudi Italija, ki se je prvočno obvezala iti v boj na strani kajzerjeve Nemčije in Franc-Jožefove Avstro-Ogrske.

Proletar je takrat z vsemi močmi podpiral Wilsonov program za demokratično preureditev sveta in ob enem, kakor sedaj, poudarjal, da je potrebno v ta namen odpraviti vzroke, ki svet zapeljujejo v vojno.

Namesto Wilsonovih 14 točk imamo sedaj Rooseveltovo izjavo o štirih svobodostih in pa Roseveltov-Churchillov atlantski čarter.

In kakor takrat, vidimo danes poleg lepih gesel in obljub ponavljanje starih spletov. In kakor takrat, so tabori tudi sedaj slično razdeljeni.

Zed. države in Anglija sta demokratični, v našem pomenu besede. A v istem smislu, ki prevladuje o demokraciji v obema temo deželama, sta naši zaveznički Sovjetska Unija ter Kitajska diktaturi. Posebno še prva. In v vojni na naši strani je med drugimi Brazilijo, o kateri ne more nihče trditi, da je demokratična v ameriškem in angleškem pomenu besede.

Vendar pa vzlič tem razlikam zdiamo vse upanje na zmago zavezničkov in ljudstvo vseh teh dežel deluje, da jo čimprej izvojujemo. Ako zmaga osišče, je jasno, da postane vse svet fašističen.

Zato nočemo, da zmagajo Berlin, Tokio in Rim.

Toda ni samo vprašanje, česa nočemo, nego kaj hočemo!

Tako je bilo zadnjek. A ljudje, ki so odločevali pri mornari mizi, so kolikor največ mogoče pozabili na tisto, kar so narodi zahtevali in kar bi bilo človeštvu v celoti v korist, in so se odločili nadaljevati voziti po starem, zarjavelem, vijugastem tihu.

Kakor takrat, tako ljudstva tudi sedaj zaupajo zavezniškim deželam in pričakujejo, da bodo obljubo izvršile, ne pa samo ostale pri njih in za kulismi pa počele to, kakor so zadnjici v Versaillesu, ko so zapasle mir, vzlič temu, da so zmagale v vojni.

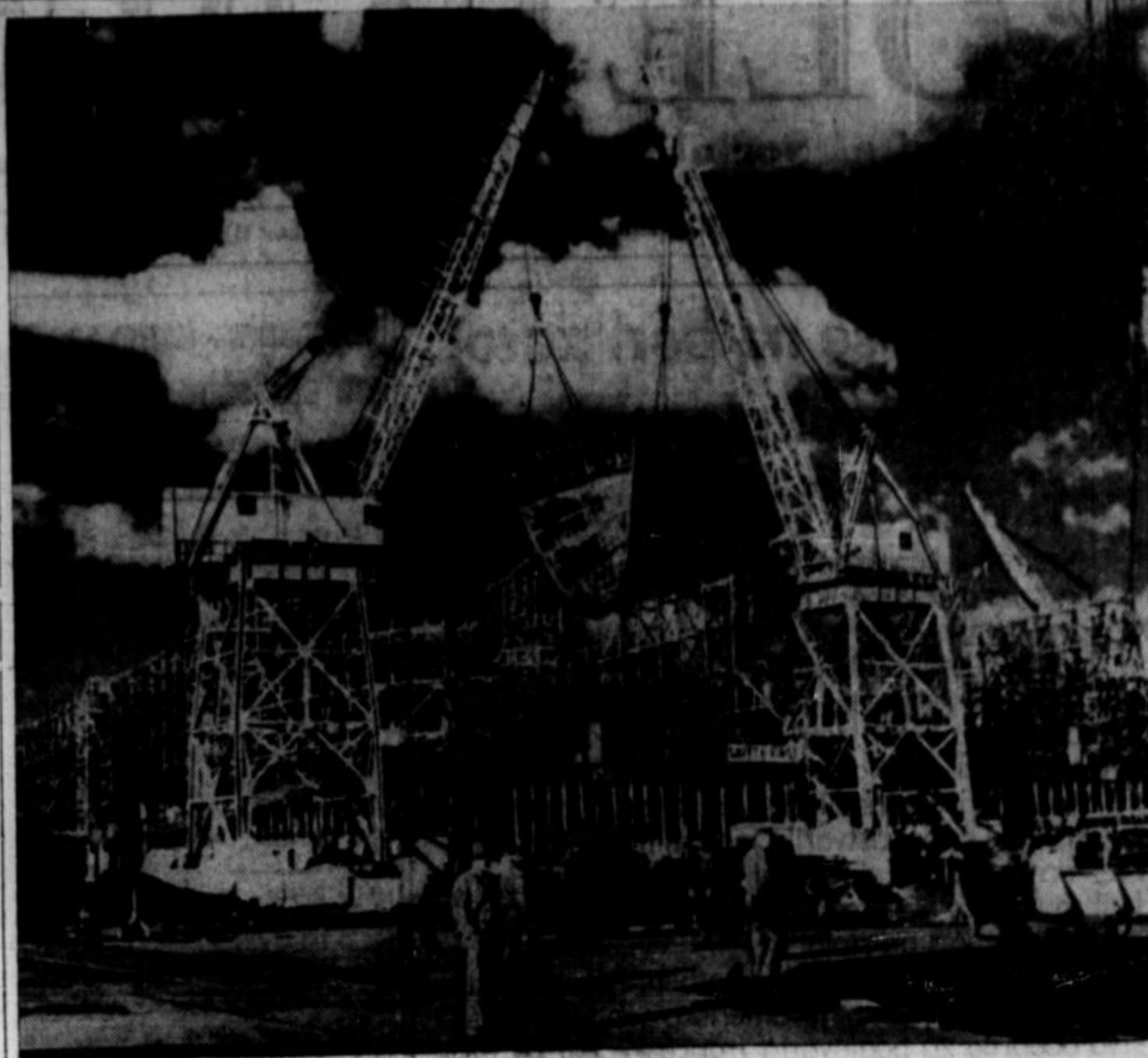
Dvomi so tu, in dvomi se večajo, da obstoji sedaj enaka nevarnost. Ljubimkanje z reakcionari v Italiji rajše kakor da bi Italija postala demokratična pod socialistično vlado je eno; kar poraja dvome; ponudbe španskih republikancev za organiziranje španskih divizij za vojno proti fašizmu so ignorirane. A ponudba Otona habsburškega, ki deluje za obnovitev katališke, apostolske habsburške monarhije, pa je bila priznana.

Dalje imamo tragedijo v Jugoslaviji, kjer ena struja geřicev cika v London in druga v Moskvo. Ena je za povrnitev prošlosti, druga za preobrat.

To so pojavi, ki označujejo razlike in vzroke teh bojev. So natančno taki, kakor zadnjek. Na eni strani velikaši, plemstvo, bogataši, cerkveni reakcionari in pa vsi drugi sovražniki prave demokracije in splošnih ljudskih pravic.

In na drugi pa ljudstva, ki zalagajo armade s človeškim materialom in z znojem. Ta želete in zahtevajo demokracijo v takem pomenu besede, da bo res demokracija, in socialna zaščita res zaščita, in mir res mir in da bodo narodji res svobodni in usmerjeni delati v prid drug drugemu, namesto da se jih znova požene v priprave za uničevanje samega sebe.

Sedanji svetovni konflikt je v bistvu točno tak kakor je bil

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Silna ruska ofenziva se nadaljuje. To je najrazveseljivejše dejstvo zadnjih dni. Kje so russki delavci debili tako strašno moč, se zdi nerazumljivo celo Hitlerju. Saj je vendar napovedalo, da bo Stalingrad padel v par tednih in da je s preteranjem Volge zadušil močnost vseh ruske ofenzive, bodisi v južni in centralni Rusiji to zimo. Ali kakor lanskop jesen in zimo, — se je kaprol ponovno zmotil. Izgleda, da bodo stotisceči iz njihove ropariske drhalj poginili, če že ne od russkih krogelj in bajonetov, pa cd mraka. In kdo bo jokal nad njih grobovi? Mogoče mati ali sestra v Nemčiji? Sedaj jih pokriva sneg s svojo preprogo. Spomladi, ko bodo trupla ponovno odkrita, jim skopljejo Russi grobove, ali jih pa kratko malo pomejejo v strelski jarke, kjer bodo gnojile njih kosti ruško zemljo, kot so jo gnojili napadalci prošlih let. Russi ga sunil s svojim škornjem, choli napadalec, kateri se je v svoji domišljiji nazival za nadčloveka, pa se zakotail v grob.

V Nemčiji in Italiji ni nič kaj razveseljivo. Porazi v Egiptu, v Tuniziji ter na vzhodnem bojišču so precej razmajali nekdaj tako močno vero v zmago. O Mussoliniju govore, da je zelo bolan. Mali Viktor Emanuel se tudi ne počuti preveč dobro. Turin, Genoa in Milan so v razvalinah. In kot je rekel Winston Churchill predzadnjo nedeljo — je to še začetek. Tako se počasi bliža konec dolgem dvajsetletnemu poglavju fašizma v Italiji. Koliko trpljenja je povzročil Evropi in svetu, bo pisala zgodovina. Ali to pa je že resnica: bila so mogočna slična gibanja v zgodovini. Nikdar pa še ne tako ohola, tako okrutna in tako teatralno domišljava, kot je fašizem.

Savin koncert

Ne bom pisal kritike, ali priznati moram, da je bil koncert uspešen ter obisk zelo povojen. Občinstvo je z zadovoljstvom sledilo raznimi pevskim tekćam in nagradilo pevce z resničnim aplavzom. Poleg pevcev gospodje Rose Arbanasove, katera je zapela precej lepih pesmi, je nastopil tudi hrvaški pevski zbor Zora. Ta zbor je poznan kot eden najdovršenejših jugoslovenskih pevskih zborov v Chicagu.

Za ruski civilni relif sem prejel predzadnjo nedeljo na Savinem koncertu slednje vste: Jos. Omerza \$2; Frank O'mahen \$5. Iskrena hvala. Prodalo se je tudi več knjig za namizni prt. Dosedaj znaša skupno nabrania vsota \$150.00. Se \$350, pa bo pet sto.

Novic je še vedno dovolj. Mussolinijev govor pravijo (da je kažjal ter težko dihal) je bil odgovor Winstonu Churchillu za njegov zelo efektiven govor v nedeljo 29. novembra. Ne vem koliko bo ta njegov govor pomiril preplašene Italijane, kateri bi danes rajše jedli krompirje z zelenino. Začetek. Dežela, katera je rodila veliko francosko revolucijo. Dežela, katera je rodila velikane kot so Voltaire, Rousseau, Descartes, Montaigne, Hugo itd. Revolucionarje koto Danton, Robespierre, Marat, Luise Michel, Rochefort, Blangui, Jaures. Dežela, v kateri je živel in delal Karl Marx, Peter Kropotkin, Heinrich Heine, Bakunin in tisoči drugih — med njimi poetov, umetnikov ter revolucionarnih dežavelcev. V Franciji se je porabilo socialistična misel. Tu so imena: Saint Simon, Fourier, Proudhon itd. In ta Francija, za katero je rekel Victor Hugo, "da bo vedno nosila bakljo revolucije", leži danes pod peto zmagovalca". Ne samo to. Staro geslo, "Gorje premaganim," se lahko pozabi, saj to je usoda skoro cele Evrope. Ali madžar je obupen položaj v dučevjem kraljestvu dobro poznani. Upam, kot upamo vsi, da ne bodo potlačeni v Evropi izgubili vero v nas in v demokracijo. Kajti će se bo igrati z raznimi Darlani in habzburgi nadaljevala in bo imel vsak pritepeni polfašist večji dostop do demokratičnih vrat kot pa pošteni ljudje — bo izguba te vere — precejšnja.

V Franciji

Ponosa dežela. Dežela, katera je rodila veliko francosko revolucijo. Dežela, katera je rodila velikane kot so Voltaire, Rousseau, Descartes, Montaigne, Hugo itd. Revolucionarje koto Danton, Robespierre, Marat, Luise Michel, Rochefort, Blangui, Jaures. Dežela, v kateri je živel in delal Karl Marx, Peter Kropotkin, Heinrich Heine, Bakunin in tisoči drugih — med njimi poetov, umetnikov ter revolucionarnih dežavelcev. V Franciji se je porabilo socialistična misel. Tu so imena: Saint Simon, Fourier, Proudhon itd. In ta Francija, za katero je rekel Victor Hugo, "da bo vedno nosila bakljo revolucije", leži danes pod peto zmagovalca". Ne samo to. Staro geslo, "Gorje premaganim," se lahko pozabi, saj to je usoda skoro cele Evrope. Ali madžar je obupen položaj v dučevjem kraljestvu dobro poznani. Upam, kot upamo vsi, da ne bodo potlačeni v Evropi izgubili vero v nas in v demokracijo. Kajti će se bo igrati z raznimi Darlani in habzburgi nadaljevala in bo imel vsak pritepeni polfašist večji dostop do demokratičnih vrat kot pa pošteni ljudje — bo izguba te vere — precejšnja.

Klub št. 49 JSZ vabi člane na svojo najvažnejšo sejo

Cleveland, O. — V petek 11. dec. bo važna seja kluba št. 49 JSZ, prvič zaradi volitve odpora, in prav tako, ker imamo že vse potrebitno ukreniti, kar se tiče naše prireditve na božični dan in dne 25. dec. v Slovenskem domu na Waterloo Rd.

Vsi do enega ste vabjeni, da se te seje gotovo udeležite in pomagate, da dobri naš klub v prihodnjem letu zamahu, kažešnega za udejstovanje na polju delavskih aktivnosti potrebujemo. — Tajnik.

Tole mi ne gre v glavo?

Chicago, O. — V petek 11. dec. bo važna seja kluba št. 49 JSZ, prvič zaradi volitve odpora, in prav tako, ker imamo že vse potrebitno ukreniti, kar se tiče naše prireditve na božični dan in dne 25. dec. v Slovenskem domu na Waterloo Rd.

Ni pa s tem konec francoske zgodovine. Klub negotovanju fašista Darlani ter spletki in izdaljstev Lavala, bo Francija živila. Nemogoče je zadušiti svobodo v deželi, katera je neko prva prižigala luč svobode, bratstva in enakosti v temni fevdalni Evropi. V boju in v kriji bo premajlana, ko bodo zadnji ostanki ostudnih fašističnih izdajalcov pomeneti v prah. In to bo v prvi vrsti politiga francoskega delavstva.

Pri nas

Predzadnjo soboto je v svojem večernem oddajanju novic John Gunther omenil, da bo skoraj gotovo v nekaterih krogih precej odpora in sovražnih opazk radi tekočih russkih uspehov. Ni bilo treba dolgo čakati. Čikaška Tribuna je že naslednji pondeljek in torek prinesla Russiji sovražne uvođne članke. Pravi: "The Communists in this country and such of their sympathizers as Char-

Kako to, da je tako malo takih ljudi, ki so sposobni razumeti, kaj se godi za kulisami?

POVESTNI DEL

Za očetom v Egipt

NIKOLAJ RAJNOV

(Iz bolgarščine prevel TONE POTOKAR)

(Nadaljevanje.)

Egipta je zmanjkal. Raško je v domači hiši, pred oknom stoji; široko dvorišče je pobeli sneg. Vodica klokoče pred durmi in hiti reki v naročaj. Skozi trepetajočo mrežo snežink je videti svinčeno cerkevno streho in zid, zložen iz polomljenih nagrobnikov. Slišati je prasketanje ognja na ognjišču. Snežinke se mehko spuščajo na zemljo. Zemlja pa se je potajila in čaka, da ne bi preslišala nekaj važnega. Zavaljeni krokari sedajo na zid. Po kameniti poti hite ženice v cerkev. Votlo doni zvon. Ikone v kotih oživljajo, iz posode z oljem se steguje dolg ognjen ježiček, obrazi na podobi Jeruzalema so, ko da se dvigajo, ozarjeni od svetlobe. Vrata se odprti, vstopi mati — s pomembno zvitimi prsti na rokah, držeč prežliko in svečo. Na pobožnem obrazu se ji vijugajo ostre gube, zamišljena je in bleda, toliko da pride čez dvořišče. Pod črno ruto ji je videti kos ljubkega čela. On jo čaka, da bo vstopila. Glej — njene korake po stopnicah je slišati. Spodnja vrata se zapro, zepi se slišijo koraki. Malo potem...

Vrata gostinske sobe se sijočo odprti, dasi ni nihče potrkal. Vstopi ona. On spusti modri zavoj. V duši sta se mu veno zlila dva potoka — vroč in mrzel. Ona je vsa v belo običena, v panama obleki in v visokih belih čevljevih. Nasmejana, ponosna. Ž njo je vstopil v sobo Egipt. V mladeničevi duši se je nekaj krčilo, ko da se je žila zvijala z napeto bolečino in sreču mu je zalila kri; nekaj se je bilo pretrgalno v njem...

Ko je vstal, da bi poljubil ponujeno roko, je zvili hrbenico — prav kakor sužnjki, ki jih je videl na reljefih v muzeju — tisti polgoli, suhi možje, ki pokorno pripogibajo telesa pod sikojočim bičem...

Ona ni bila v Carigradu. Ali ima veliko dela? Ne posebnega; sedaj ni sezone. Kje stanuje? Ni se selila; že leta stanuje v isti hiši. Če želi, jo lahko pospremi...

Tremutek je vse staro umrlo. Ni sedel, da bi pisal materi. Odsel je z dekletom, dolgo sta hodila po mestu, odšla sta domov. S svojim očetom se ni videl. Večerjala sta na drugem mestu. Ni se mogel ločiti od nje. Sama sta ostala v malih armenskih gostilnicah. Zenska je delo storila. Oči ji je zalival ogenj, vsa se je bila spremenila v trepet in strast. V očeh se ji je nabirala nora bleščava. Njen pogled je vpil, zvijal se je, vabil roke — naj jo stisnejo in poneso.

On se je od časa do časa osveščal. Nekaj se je protivilo

zdele grozno, vsi ljudje hudojni. Sonce je strašansko pripekalo. Kamenite ulice so se zdaj spuščale navzdol, pa zopet teklo po ravinem — ko da ga bijejo v celo.

Obstal je pred pisarno. Zaklenjeno. Pozabil je, da je ta dan praznik. *

Zvečer sta prišla kasno v gostilnico. V isti kočiji. Razpoložena. Nji je bilo žal, ker tudi Raško ni bil ž njima; prekasno je vstal. Mladenčni spregovoril. Oče je molčal. Ves večer je s svojim vedenjem kazal nasproti obema hladnost in pokroviteljsko naklonjenost — brez vsake strasti, skoraj brez sreca.

Stopili so v Hedvisko opero. Dokler ni prispevala kočija, se je stari sprehajal pred gostilnico.

Poživžgavalo je »kozi zobe, z rokami na hrbitu, ko da se lomi v debelem telesu. Raško je smatral to za nadutost in prostaštvo. Sram ga je bilo pred žensko. Toda ona ni opazila ničesar. Bila je raztresena, z mislimi — drugie.

V loži je sedla med oba, bliže očetu ko sinu. Raško ni misil na opero. Tudi sicer je bilo prvo dejanje že pri koncu. Zavesa je padla, stopili so v foyer. Polno ljudi. Ženska se je razzivela. V očeh se ji je užigal buren plamen; zdaj proti njemu, zdaj proti staremu. Nemiren in pohujšljiv. Ko da nekaj obljudbla. S silo je izrazil smeh. Razpihaval je skrito zlobno in ljubosumje.

Naj grem, da? Tudi ptiči jago ste mi pripravili... — Kaj nisi sam dejal, da boš odpotoval?

Morda. Zdaj pa pravim, da ne bom šel. Prišel sem semkaj, da bi nekaj zvedel; tako sem bil obljubil materi — dober ne zvem, ne bom odšel. Pogledal je očeta drzno, da se je sam sebi edul. Stari se mu je zdel zmeden. Počasi je dvignil glavo, pogledal Raška, pa pokimal dvakrat, trikrat in tisoč spregovoril:

Zvedel boš, sin. Zvedel boš, če še nisi zvedel. Toda laže si boš pulil potem...

In stopil je proti vratom. Tačas, ko se je Raško občačil, se je razlegel po hodniku zvonek simeh, potem pa globoko močno govorjeno — mirno, skoraj očetovsko. Ona je prišla. S starim sta govorila v arabščini. Glasova sta se oddaljevala. Odprla so se vrata, pogolnila so ju, pa se zopet zaprla. Ničesar več ni bilo slišati. Odšla sta v očetovo sobo. Raško se je v naglici obleklo. Zunaj je bilo zopet slišati glasova — sedaj tiha, mirnejsa. Ona se ni smejala. Stopila sta po stopnicah navzdol. Mladenč je polahko odprl vrata — ko tat, ki se pripravlja na beg. Potihoma je stopal navzdol. Ona dva sta bila že onstran dvorišča, želeni vratu so zaškrpila za njima, z ulice je bilo slišati ropotanje kočije. Raško je odprl vrata; kočija je bila že daleč. Samo belo obleko iz paname je babil roke — naj jo stisnejo in poneso.

On se je od časa do časa osveščal. Nekaj se je protivilo

In tudi ona. Morda sta se zavoražila. Toda zakaj se tako plažeče vede pred njegovimi čemi? Za vse se ima očetu zahvaliti — priznava sama. Toda, ali ga ljubi? Vsako njegovo besedo pozira. Poželjivo ga pogleduje, vsa se topi ob slegerni njegovi kretnji. On jo soražno gleda. Ona pa se mu nasmeha — in Raško ima občutek nekega otočja, ko roka, ki je ularila psa, kateri se je prišel dobitkat. Sam sebi se zdi odvraten. Ko je zavesa zadnjic padla, je potihoma vprašal žensko, če se bosta našli dan videla. Stari pa se je obrnil, ji s pogledom zaprustila in rekel natakarju — črnemu:

Gospodovo suknjo!

(Konec prihodnjih.)

Letna seja kluba št. 27 JSZ bo 11. decembra

Cleveland, O. — Naš klub ima mnogo nalog, ki jih je uspešno vršil od kar obstoji, in bi jih še boljše, ako bi imel več članov in s tem več pomočnikov pri delu.

Te naloge so še tukaj, dela nam ne bo zmanjkal, tudi če se klubovim aktivnostim pri druži še toliko članov.

Imamo pa težave držati sate v svoji sredi, ker jih mnogo odpade, a drugih pa ni tako lahko dobiti.

Torej letna seja kluba št. 27 JSZ bo v petek 11. decembra, na kateri bomo izvolili odbor, čeli boste poročili o slovenskem narodnem kongresu, o našem pevskem zboru Zarja itd.

Sodruži in sodružice, potrudite se priti vse na to važno sejo. — J. K., tajnik.

Ako v vaši naselbini ni že kluba JSZ, pristopite vam kot član "at large". Članarina je \$1 na leto.

Takih slik ne bo več, kakor je gornja, ker te vrste vaj za ljudi ne bodo potrebne, toda le če se po tem klanju res sklene mir, ki bo dal ljudem pričelo v miru živeti in delati za skupne koristi.

Delo, ki ga je zasnoval SNK, se šele pričenja

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nihče, s še tako lepim govorom mogel zakriti.

Ako se pomisli, da so med ameriškimi Slovenci razprtje radi idej — političnih in verskih — vrše že več ko 40 let,

je sploh čudno ne samo da se je tak kongres moglo sklicati, nego da ga je bilo mogoče skončati v znanimenju sloga.

Ta sloga pa je temeljila vsekozi samo in edino na točki, da lahko vsi delamo skupaj za otmitve slovenskega naroda in da lahko vsi zahtevamo zanj demokracijo in vse druge take pravice, ki jih zahtevajo zase skupnosti v znanimenju sloga.

Governiki in referenti

Governikov je bilo mnogo.

skoraj vse preveč. Nekateri so tudi

kaj povedali, drugi pa govorili

le zato, da so govorili in se po-

zakazali na odr.

Izmed onih, ki so zborovalce pozdravili, je bil kajpada najbolj navdušeno sprejet župan Frank Lausche. Prvotno se je branil priti pred tak kongres, ne ve se, iz kakšnih razlogov, pa so ga Louis Adamič in drugi urigrali, naj pride saj toliko, da izpregorovi par besed.

Governil je angleško in pa nekaj časa slovenčko v svojem znamenju.

Navzotim je užajal v obih jezikih.

Governili so tudi minister

Snoj, dr. I. M. Čok, nekateri

Clevelandčani in mnogo drugih.

Med njimi na primer Leo

Krzycki, ki je predsednik vse-

slovenskega kongresa, bivši

predsednik ameriške socialistične stranke in podpredsednik unije ACWA. Po pokolenju je

Poljak in izrekel je kratki po-

zdrav tudi v poljskem jeziku.

Krzycki je izval mnogo aplavza, posebno ko je tolmačil

ogromnost borbe sovjetske ar-

made, njene izgube in njen

odpor.

Trije referati

Prvi referent je bil Louis

Adamič. Izmed vseh številnih

govornikov, ki so se prikazali

na odr, je želil on največji

aplavz. Njegovo poročilo je bilo

poštevano naporom našega

ljudstva za zmago združenih

narodov in pa ciljem, ki jih

imajo ameriški Slovenci z ozi-

rom na svojo rojstno domovino.

Druugi referent je bil Etbin

Kristan, ki je bil toplo po-

zdravljaven, posebno še, ko je k

svojemu predmetu predložil

mojstrsko sestavljene resolu-

cije, katere lahko s ponosom

podpiše vsakdo, ki mu je za-

rešitev vseh podjavljenih in

z pravico socialno ureditev

vsega sveta.

SNPJ. Nominacijo je odklonil in nominacijski odbor pa se je že prej zedinil, da ako Videtega mandata ne sprejme, bo sta v odboru samo dve podpredsedniški mestni namesto treh. Za drugega podpredsednika je odbor nato predlagal J. N. Roglija, ki bi bil drugačni tretji podpredsednik. On je prejel in bil odobren brez ugovora.

Najvažnejše mesto v takih

eksekutivi kakor je ta, je man-

dat tajnika. Odbor je predla-

gal v ta urad Kazimirja Za-

krajška, ki je bil kompromišni

kandidat, če, ako hočete vi

Kristana za predsednika, ho-

čemo tudi mi v odboru enako

važno osebo. Bil je izvoljen in le par rok se je dvignilo proti njemu. Blagajnik je Joseph

Zalar, gl. tajnik KSKJ, zapiskar na Mirko Kuhel, gl. bla-

gajnik SNPJ.

Ostali člani eksekutive so

Vincenc Cainkar, dr. F. J.

Kern (Cleveland), Leo Jur-

ovec (Chicago), gl. predsednik

Zapadne slovenske zvezve, žup-

nik John J. Oman (Cleveland)

in Frank Zaitz. Slednji je man-

dat v ta odbor sprejel z daljšo

izjavo, ki jo je podal pred de-

legacijo, in poudaril, da gre v

odbor kot socialist in bo delal

v njemu edino v duhu načela,

ki jih vsebujejo sprejete resolu-

cije.

Eksekutiva ima torej enajst

članov.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Slovenska duhovščina je bila v vabilu na slovenski narodni kongres po mnemu Kazimira Zakrajka in mnogih drugih, ki so se oglasili, zapostavljena, omalovaževana itd. To je bila pač stvar pripravljalnega odbora, ki je nedvomno mislil v svojem oklicu vse Slovence, ni pa morda povabila sestavil tako, da bi vsem ugašljal. Napaka v Zakrajških članikih v Ameriški domovini, v kateri je pred kongresom pisal zelo kritično o načinu sklica minulega kongresa, je bila v tem, da je delal vtič kot da se je duhovščino omalovaževalo, in spotikal se je ob označbo, da se vabi na zbor le "narodno zavedne duhovnike". Dotični, ki je vabilo tako napisal, bržko ni vagal besed, ker aki bi jih, bi tisto izpostavljal. Sklicateljski odbor je bil tak, da bi mu noben duhovnik ne mogel očitati pristransosti. Nu, kongres je mlin in o njemu se lahko znova razpravljajo.

Na Slovenskem so se včasi, še ko je vladala Avstrija, vršili vseslovenski katoliški shodi. Bili so nabožni, o veliko bolj pa še politični. Prišli so škofje in katoliški lajiki, ki so imeli poslanske službe v deželnem in v državnem zboru. Na enemu teh, bil je menda III., v Alojzijevišču, sem bil navzoč, in takrat sem prvič čul dr. Korošca, ki je bil tedaj duhovnik na Stajerskem in se v katoliški politiki v svoji stranki že daleč prikopal. Nadomestoval je dr. Brejca, ki ga je tedanjo katoliško narodna stranka poslala na Koroško, mu obljužbila, da bo delala zanj, da pride v državni zbor, pa mu upov in obetanj ni mogla, ali pa ni hotela izpolniti. To ji je zameril. Torej so bila velika nesoglasja celo na vseslovenskih katoliških shodih, dali se za kulisami. Liberalni listi pa so kajpada na široko pisali o njih. Katoliški pa obratno o spricih v liberalnih in socialističnih krogih. Če so se torej pojavile hiče in nesporazumi celo na popolnoma katoliških zborovanjih, je toliko bolj jasno, da se jim bi bilo težko popolnoma ogniti na takih, ki naj bi predstavljali VSE Slovence. Če je nezaupnost na koše celo med ljudmi sorodnega prepicanja, kako ga ne bi imele drug do drugega struje, ki so si načelno nasprotne?

Louis Adamič ima v novembriških članek Cankarjevega glasnika dolg članek z naslovom "Partizani in Mihajlovič", ki je zelo poljudno spisan, preteza dejstva in je kajpada po Adamičevem nagnjenju naklon-

1. Demokracija, ki je v mnogih važnih pogledih le demokracija po imenu — nekakšna obljuba — in je zaradi tega v strahu pred drugima dvema.

2. Revolucionarni komunizem, ki je preveliko poenostavljene človečanskega problema. V političnem procesu je totalitet; se demokracijo, kakršna je, nima nobenega spoštovanja; trd je, prebrisati in rovarski in ima silen pogum, ki ugaja negativ tu in tam in povsod, ki sicer niso komunisti.

3. Nacizem ali fašizem, ki je protirevolucionaren, proti vsemu, proti

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leto; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicer \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leto; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

njen onim, ki niso zadovoljni s svetom kakršen je bil in kakršen je. Menda isti, ali saj sličen Čaneš, je Adamič skušal v enakem obsegu priobčiti v svojem angleškem originalu v reviji Saturday Evening Post, ki ga je sprejela, pogojno, da ga odobri cenzura. Pa ga ni, in ga je moral skrčiti na okrog polovico. V slovenskih in drugih litskih tujerodecev se sme marsikaj reči, kar razne angleške revije ne smejo, z izjemo morda prav zelo bogataških listov, kakor je Chicago Tribune, ker imajo vsled svojih ogromnih imovin ter vplivnih lastnikov premogočno zaslombo, da se jim bi moglo stopiti na prste. Adamič piše objektivno o takški angleške vlade, ki je kar se stare torijske stranke tiče demokratična na svoj način, drugače pa imperialistična, ker je to njeno svojstvo. Adamič grajtu tudi ameriško vlado, ker z ozirom na bratomorni boj med Mihajlovičem in partizani ni storila ničesar, da bi ga ustavila in zedinila protiščene elemente v Jugoslaviji za borbo proti skupnemu sovražniku. O bistvenih vzrokih nesoglasij v Jugoslaviji, in o jugoslovenski vladi ter o drugih ubežnih vladah pa pravi Adamič v istem članku med drugim tole:

Ali je Mihajlovič na strani osišča? "Da" ali "ne" — vsak teh odgovor bi bil nepočten. Ne "da", ne "ne" ne pomeni mnogo. Vse v tej vojni je relativno. Nič ni gotove, niti ni jasnega.

Ce re razvime državnštva, ki bo delalo za demokracijo, če ne odpravimo cesarskih načel, ki igrajo sedaj vlogo v vojni, na strani zaveznikov prav tako, kakor na strani osišča in ce se ne odpre kmalu nova fronta na veliki podlagi (kar se je zgodilo, odkar je bil članek napisan), da se pomaga Rusiji v njemenu junashen in obupnem odporu, tedaj ni daleč čas, ko obdobje naših lastnih partizani admiral Leahyja in generala Jurja Marrella in "Ika" Eisenhowerja, da so na strani osišča.

Dokumenti, ki so mi bili dostopni, ki se pa sedaj ne morejo objaviti, kažejo, da je bil tisti veliki problem, ki sedaj vzemirja vodilne združenje naroda zadnjih štirinajst mesecov Mihajlovičeva vsakdanja hrana. Problem je v glavnem v tem, da so tri ideje o način življenja v boju po vsem svetu.

1. Demokracija, ki je v mnogih važnih pogledih le demokracija po imenu — nekakšna obljuba — in je zaradi tega v strahu pred drugima dvema.

2. Revolucionarni komunizem, ki je preveliko poenostavljene človečanskega problema. V političnem procesu je totalitet; se demokracijo, kakršna je, nima nobenega spoštovanja; trd je, prebrisati in rovarski in ima silen pogum, ki ugaja negativ tu in tam in povsod, ki sicer niso komunisti.

3. Nacizem ali fašizem, ki je protirevolucionaren, proti vsemu, proti

Aeroplani imajo v tej vojni čedalje večjo vlogo. Ako more sovražnik uničiti letalsko vletališče in stotine letal na njemu, je toliko kot da je porazil na bojišču veliko armado. Zato so Japonci lanskoga 7. dec. skrivoma udarili najprvo na zrakoplovne pristane in na bojne ladje v Pearl Harborju na Havajih, ter na Filipinih, in nato začeli ofenzivo proti Singapuru in Burmi. Gornje so japonško letala v invaziji na Solomonske otroke, predno so prišli v svojem poletu v stik z ameriškimi letali. Namernavali so potopiti ameriške bojne ladje, pa so se ukazali in izgubili skoraj vsa letala.

demokraciji in proti komunizmu, oborožen z vso brutalnostjo, slediče slepemu razdirajočemu nagonu, ki izvira poglavito iz neuspešnosti in nesrečnosti.

Mihajlovič, ki se je znašel v tej trikotni vojni in je poskušal, postaviti se na stran demokracije, je hitro prisoli svojo vlado v Londonu, najstori kaj, da bi sovjetski vlada ustvari partizane.

Toda jugoslovenska vlada v tujini je poosebljena neuspešnost. V isti zagati se nahaja kot večinoma vse vlade v izgnanstvu. Sestavljena je večinoma iz oseb, ki so simboli vse evropske nesposobnosti, kateri je postala očita v letih 1937 do 1940. Na vsem svetu ni skupine, zmetane skupaj za kakričen kolik namen, ki bi bila tako neenotna in nesposobna kot je jugoslovenska vlada v izgnanstvu. Njene klike se prepirajo o rečeh, ki so čisto brez pomene. Toda kot celota morda ne bi bila tako nesposobna, če ne bi živelja v politični praznosti v Londonu, kjer je ujetnica angleške vlade. Z ostalimi izgnanimi skupinami je populacija pod britsko kontrolo in cenzuro. Brez angleškega odobrenja se ne more ganiti in njena dnevna podrejenost sega tako daleč, da se boji storiti kakšen korak v rečeh, z katerimi se gospoda Churchill in Eden — kot se je večkrat pozneje pokazalo — populoma strinjata.

Dokumenti, ki so mi bili dostopni, ki se pa sedaj ne morejo objaviti, kažejo, da je bil tisti veliki problem, ki sedaj vzemirja vodilne združenje naroda zadnjih štirinajst mesecov Mihajlovičeva vsakdanja hrana. Problem je v glavnem v tem, da so tri ideje o način življenja v boju po vsem svetu.

1. Demokracija, ki je v mnogih važnih pogledih le demokracija po imenu — nekakšna obljuba — in je zaradi tega v strahu pred drugima dvema.

2. Revolucionarni komunizem, ki je preveliko poenostavljene človečanskega problema. V političnem procesu je totalitet; se demokracijo, kakršna je, nima nobenega spoštovanja; trd je, prebrisati in rovarski in ima silen pogum, ki ugaja negativ tu in tam in povsod, ki sicer niso komunisti.

3. Nacizem ali fašizem, ki je protirevolucionaren, proti vsemu, proti

Berlinu hrbet. Svetovna zgodovina beleži že mnogo takih preobratov, ki so se dogodili od zgoraj, in v jedru so ostali taki kot prej.

Državni tajnik Cordell Hull pravi, da se s protesti zoper ameriško vnojno politiko ne utegne ukvartirati, ker je njegov glavni cilj posvetiti vse svoje moči in sile svojega oddelka naporom za poraz osišča. Največ protestov je dobil Hull proti ameriškemu priznanju francoskega fašista Darlana za poglavarja francoske Afrike, in pa proti takozvanemu priznanju Otona habšburškega za voditelja "avstrijskega osvobodilnega bataljona", ki bi bil prideljen ameriški armadi.

Tisti, ki so protestirali in še

protestirajo proti takim dejstvom, so prav tako za poraz osišča, kakor je državni oddelek zvezne vlade, in vzrok, da protestirajo, pa je to, da želejo, da se boji storiti kakšen korak v rečeh, z katerimi se gospoda Churchill in Eden — kot se je večkrat pozneje pokazalo — populoma strinjata.

Adamičev članek v novembriških članek Cankarjevega glasnika je torej vreden, da ga prav tako vsak Slovenec, dasi ne bo vsak z njim tudi soglašal. A lahko bi bil avtor posvetil v še globokeje vzroke, in če bi, mu omenjena angleška revija o tem problemu bržkone ne hoteli priobčiti nit, pet tisoč namenite deset tisoč besed, ki jih je napisal. Izšla bo 19. dec. ozirno na prodaj že od 16. dec. dalje. Adamičev angleški članek v celoti pa lahko dobite, ako pišete na naslov: Louis Adamič, Milford, New Jersey. Stane 10c pamphlet, 15 kopij pa dobite za dolar.

Mussolini je smrtno nevarno bolan. Tako so pisali, a dne 2. decembra je Mussolini govoril po radiu Italijanom in drugim, ki so ga utegnili ali pa hoteli poslušati, 81 minut. Reporterji v zvezniških deželah so ga poslušali in ugotovili, da je duže v tem govoru pogosto zakajal in pa je lovil sapo, kar po njihovem mnenju potrjuje prejšnja poročila, da je on v resnici bolan. To, da človek, ki govoril po radiu, včasi zakačil, še ni znamenje bolezni. Se celo profesionalcem na ameriških radio postajah se čestokrat primeri, da love sapo ali tudi zakačljajo. Morda pa so poročila o dučejevi bolezni le namig njemu, da naj bolesen res simulira, da bo imel vzrok pustiti vladne vajeti, prevzel pa bi jih drugi fašistični prvaki, ki bi bili za zavezniško diplomacijo sprejemljivi in bi sklenili z njo separatno mir. Kajti v ameriškem liberalnem tisku izražajo odgovorni kritiki boja, da se prislašči sedanega reda boje socialistične revolucije v Italiji in s tem demokratične Italije. Ako Mussolini "zboli" in se umakne, bo končno tiste fašistične vlade, v Rimu, ki je služila Hitlerju, in nastala bo nji sorodna, z edino razliko, da se bo skušala spriznati z Londonom in Washingtonom in obr-

krivili vse to, pa so bili slabii ne samo v Jugoslaviji, nego še posebno oni, ki so slabii začeli v versajskih dvoranah. Misli so edino na prošlost, gledali na "starodavno slavo" zmagovitih sil in pozabili, da vlak napredka ne vozi nazaj.

Hrvatski narodni kongres povzroča med Hrvati še več nesoglasij in kritik — o, veliko več kakor pa jih je slovenski narodni kongres med Slovenci. Ohijski senator Boyd-Boić je v Zajedničaru udaril kar po petih hrvatskih listih, in jim izjavil, da se bo hrvatski narodni kongres vršil, kadar bo v Ameriki po volji, ne pa Narodnemu Glasniku. Bili so časi, ko je bil Boyd hrvatskemu komunističnemu glasilu jaka prijazen. A čudno je tudi to, da se ta isti senator ne more sporazumeti saj z drugimi hrvatskimi listi in s svojim kolegom Ivanom Vukom! Pač, politika, "demokracija" in vrag vodiči kaj se vse se kuha za njihimi kulismi, ali pa za Boydovimi.

Razlika med to vojno in prejšnjo je tudi ta: V prejšnji smo se borili za STRMOGLAVLJENJE habšburžanov. Sedaj si mnogi, ki so BOGATI in pa na visokih mestih v tej deželi PRIZADEVAJO, da jih vrnejo tron, s katerega so bili z zavrsnico zmago "VRZENI ZA ZMEROM" v prejšnji vojni!

To navadnega človeka lahko tole uči: dokler bo kapitalizem, bo tako in nič drugače,

ker pod kapitalizmom ne more biti ne trajnega miru, ne resnične demokracije. in baš

tudi v tej vojni se lahko učimo, da rajše nego bi kapitalizem dopustil ljudskim slojem vzeti vladilo in ustvariti pogoje za demokracijo, spletarji z njenimi sovražniki, zato, da sebi življenje podaljša!

Razlika med to vojno in prejšnjo je tudi ta: V prejšnji smo se borili za STRMOGLAVLJENJE habšburžanov. Sedaj si mnogi, ki so BOGATI in pa na visokih mestih v tej deželi PRIZADEVAJO, da jih vrnejo tron, s katerega so bili z zavrsnico zmago "VRZENI ZA ZMEROM" v prejšnji vojni!

To navadnega človeka lahko tole uči: dokler bo kapitalizem, bo tako in nič drugače,

ker pod kapitalizmom ne more biti ne trajnega miru, ne resnične demokracije. in baš

tudi v tej vojni se lahko učimo, da rajše nego bi kapitalizem dopustil ljudskim slojem vzeti vladilo in ustvariti pogoje za demokracijo, spletarji z njenimi sovražniki, zato, da sebi življenje podaljša!

Ona me je zavrnila, da so tudi klobase meso, in če se ne dobi mesa, tudi klobas ne bo. Sploh mi je očitala, da rešujem ta problem kar tjavljan in govorim kako nespametno.

A še vedno sem vzliz takim pomanjkanjem uverjen, da smo srečni, ker smo v Ameriki.

Saj kruha nam ne manjka.

Tam pa more nedolžne ljudi in

pobrali so jim še tisto malo živil,

kar so jih pridelali, tako da

so tisti, ki jih puste živeti, v več

večem pomanjkanju.

Pred par meseci nas je obiskal Louis Kužnik iz Waukegan, Ill. On je uposlen sedaj v ladjevljencu in San Franciscu. Moj-neslov mu je dal Chas. Pogorelec.

vred v večna lovišča.

Družič sem hvaležen, ker se je moja žena, ki ji pravimo z otroci pozdravila, da spet opravila vse hišna dela. Sedaj je zopet takor pred letom dni, ko sta potovala po Ameriki in obiskala mnogo prijateljev.

Tretjič pa sem hvaležen hčeri, ker načuju je povabila na košilo na Zahvalni dan. Tako me je rešila, da ni bilo treba meni kupiti puran in ga plačati po 50c funt.

Nekoč je prijatelj pripravil prijatelju (menda je bil Ribničan) novico. Izvedel je, da bodo denar opustili, je rekel in ga je zelo skrbel radi tega. "Čemu naj to tebe tare," mu je rekel prijatelj, "saj ti vendar nimaš denarja, jaz tudi ne, in večina drugih, ki jih poznava, so tudi brez njega."

"Je že prav," je rekel zavrljeni prijatelj, "toda brez denarja ne moreš ničesar kupiti."

Danes tak odgovor več

ČEZ DRNINSTRN

Piše ZVONKO NOVAK

SLOVENCI

XXXV.

Po turški zmagi nad križarsko vojsko je bila usoda Jugoslovjanov odločena. Srbi in Bolgari so bili izročeni Turkom na milost in nemilost. Bajazet je mogel po svoji volji brez ovire prodirati v Bosno, Slavonijo in Madžarsko. Pravijo, da se je na bojišču zakljal, da si hoče osvojiti Budimpešto, ukloniti Nemčijo in Italijo in da mora njegov konj zobati z oltarja sv. Petra v Rimu. Zdi se, da je skušal svojo grožnjo tudi izvršiti. Med tem ko je Sigismund z nekaterimi zvestimi prijatelji begal ob zaliv Donave ter si prizadeval najti kako varno pot v domovino, je Bajazet udaril na Slovenijo ter zavzel utrjeno mesto Mitrovico, ki je bilo važno trgovisce in madžarski vojski v veliko oporo. Od tu so se razlike njegove čete kakor povodenjem čez Hrvatsko, južnozapadno Madžarsko in Stajersko.

Takrat so slovenske dežele prvič občutile turško divljost.

Turki so prodirali iz Slavonije ob naravnih cestah, t. j. ob rekah Savi, Dravi in Muri. Na odpor niso naleteli nikjer, ker je menda vest o strahovitem porazu Sigismundove vojske pri Nikopolju povsod povzročila tolkišen strah, da si ni nihče upal zapreti poti zmagovalcem.

Ena teh zmag pijanih in roparskih čet je vdrila ob Dravi na Stajersko, prekoračila reko, nenadoma naskočila mesto Ptuj, ki je bilo brez vsakršne obrambe, ga oropala, začigala ter strašno plenila po vsej okolici. Turki so takrat odpeljali s sabo kakih 16,000 mož, žen in otrok. En del teh sužnjev je ostal na Grškem, druge so pa poslali v Mało Azijo. Ptujska okolica je bila strašno upostenjena in požgana. Bajazet ni hotel še dalje prodirati, nego se je nenadoma vrnil domov. Morda ga je odvrnila od daljnega bojevanja bolezen, ali pa je uvidel, da je premalo pravljjen za vojskovanje na zpadu.

V sledenih desetletjih ni zapisanih nobenih večjih turških navalov v zapadni smeri. Turkom samim so strašno pretili Mongoli, ki so pod vodstvom Timurlenka osnovali velikansko azijsko cesarstvo ter napadali turška posestva v Mali Aziji. Naposled pa se jim je le postavil po robu Bajazet leta 1402. pri Angori, ali kakor sedaj pravijo tistem mestu, pri Ankari. Toda to pot mu ni bila vojna sreča mila. Izgubil je vojno in svobodo. Med njegovimi sinovi so se vneli krvavi boji za nasledstvo na prestolu. Ta preprič je trajal več kakor deset let, dokler ni slednjič Mohamed I. ovladal svojih bratov ter zopet pomiril in urebil osmansko cesarstvo.

V tej dobi so Turki večkrat napadli in opustošili nešrečno Bosno. Žal, da so jih domači vojvođe in veliki župani sami klicali v deželo, in zabesneli so notranji boji, v katere so posegli tudi cesar Sigismund in Turki.

Kakor poroča Vašvaros, so Turki dne 9. oktobra l. 1408.

GENERAL GIRAUD.

Vojaki ameriške pomorske sile se morajo večiati ne le na ledjih in v tehničnih izolacijah, ampak tudi za spopade v kakršnemkoli slučaju. Gornje je slika z domače obrambne fronte v New Yorku in poročilo pravi, da je bila vzeta gornja slika, so se učili kako nastopiti proti izredom.

KOLIKO BO NAS STALA VOJNA PROPAGANDA V TEKOČEM FISKALNEM LETU

Besedno vojna za to leto \$36,842,292. — To je malenkost v primeri z nacijskimi izdatki za propagando. — Več kakor 4,000 oseb je treba za tak propagandni urad

Vse dežele in sile, zapletene v sedanje svetovne klanje in pokončevanje, polagajo veliko važnost na propagando ali besedno vojno. Tako seveda tudi Združene države ameriške in ameriški davkoplăcevalci bodo moralni plačati za našo propagando po vseh daljnih frontah in manj kakor \$36,842,292 v tekočem fiskalnem letu, kakor je to objavil kongresni odsek za dovolila.

Ravnatelj urada vojnih informacij Elmer Davis je opozoril omenjeni odsek na to, da bodo propagandni izdatki projektoni še večji v prihodnjih 12 mesecih.

Po Davisovi izjavi pa predstavlja omenjena vsota le del tiste vsote, ki jo porabí v iste namene nacijska propaganda mašina. Nacijski propagandni izdatki se cenijo na kakih \$220,000,000 do \$500,000,000.

Davis je označil svojo organizacijo za nekakšen pomoček oboroževalnih sil, ki utira pot vojaškim operacijam in dela uspeh na bojiščih lažji.

Oscobe bo štele več kakor 4,000 moči

Po njegovih izvajanjih bo treba za besedno vojno širok po svetu kakih 4,407 oseb.

Zavezniške vesti in poslanice se bodo raznašale po vseh deželah s pomočjo radija, kinematografskih slik, kabla, publikacij, letakov in drugih sredstev ki se bodo dala iznajti.

Na tem polju daleč prekašajo naprave kratkovalnih prenašanj pri osičnih silah one Združenih držav ameriških poštov in obsegui. Robert Sherwood, ki je na čelu te panoge urada za vojne informacije, je dejal, da šteje nemška radijska propaganda artillerija 68 močnih oddajnih radijskih postaj, med tem ko jih ima sedaj ta dežela le 14 v rabi. Dve novi se sedaj postavljati in v poslanskih zbornicah so nedavno dovolili \$7,068,000 za 12 dodatnih postaj.

Načrt za povečanje narodne kratkovalne obsežnosti terja spojitev vseh obstoječih narodnih raznašalnih sistemov, ki se bodo uporabljali 24 ur na dan s sodelovanjem vseh vladnih pripomočkov in sredstev.

Učinek ameriškega radija v Evropi

Davis je dejal odseku, da imajo tuje oddaje brez kakega dvoma učinek na tiste, ki jih pošlujo, dasi je še prezgoraj za dejansko ugotovitev. Angleške poslušalnice so slišale domače oddaje v Nemčiji, ki so odgovarjale na izjave, podane po radiu v tej deželi. In še pred nedavnim so načeli

tehničnih razlogov tu ne morem navesti svojega imena; verok. da to pišem je le, ker se Slovenc sramuje svojega porekla. Jaz sem po rodu le na pol Slovenc. Slovenske šole nisem imel. Bilä pa mi je dana priložnost, da sem se seznamil s slovenskimi listi in jih z zanimanjem čitam. Naročnik sem precej slovenski časopisov, dočim jih oni, ki so Slovenci rojeni, večinoma nimajo, ali pa le take, ki jih obligatno dobivajo.

Jugoslovanski državljeni vojaški starosti vabiljeni v prislop v jugoslovansko, ali pa ameriško armado

Iz jugoslovanskega poslanstva v Washingtonu smo dobili v objavo naznanih, da se naj jugoslovanski državljeni, ki so posobni za vojašino in so v starosti od 20 do 40 let, prijavijo za službo v jugoslovanski armadi, aka pa se rajše vpisajo v ameriško armado kot protstovoljci, jim je v soglasju dogovora med jugoslovansko in ameriško vlado to dovoljeno.

Oznanilo je poslat generalstabni polkovnik Živojin S. Radović iz jugoslovanskega poslanstva v Washingtonu, kjer je nastanjen kot vojni odposlanik kraljevine Jugoslavije. Datirano je dne 30. novembra (datum poštne pečata) in se glasi:

VABILO

našim državljanom-obveznikom za priglasitev v jugoslovansko vojsko

V Windsoru (Kanada) je jugoslovansko taborišče, kjer se zbirajo državljeni in vojni obvezniki. Tu se bodo sestavile čisto jugoslovanske enote, ki se bodo pridružile borbi združenih narodov za uničenje nacizma in fašizma in sodelovanje pri obnovi Jugoslavije. Tako se bodo pridružile borbi našega naroda v domovini in izpolnile najvišjo dolžnost državljanov do kraja in domovini.

Vladi Združenih ameriških držav in kraljevine Jugoslavije sta se sporazumi, da bodo ameriške naborne oblasti (Local Selective Service Boards) poklicale vse jugoslovanske državljanje v Zd. državah, ki ne morejo dobiti ameriškega državljanstva, ali ki niso zaposrili zanj in prejeli prve papirje, k zdravniškemu pregledu in ugotovili njihovo sposobnost za vojaško službo. Pri tem se bodo morali odločiti, da li žele služiti v ameriški ali jugoslovanski vojski. Ce se bodo odločili za jugoslovansko vojsko, bodo poslani v naše taborišče v Windsoru, če za ameriško, bodo tako poslani v neko ameriško vojaško enoto, za službo v ameriški vojski.

Jugoslovanski državljeni v starosti od 20 do vključno 40 let vabilni, da takoj pošljejo svoj naslov našemu najbljžnjemu konzulatu ali nasi ambasadu na naslov: Yugoslav Embassy, 1520 NW 16th Street, Washington, D. C.

Vojni odposlanik kraljevine Jugoslavije.

Grki in Norvežani, primorani delati zoper samega sebe.

Nemci, ki se boje zavezniške invazije na kontinent, so primorali Grke graditi utrdbe, in enako Norvežane. A tudi Nizozemcem, Belgijcem in Dancem se ne godi nič boljše.

Ali je vaše društvo že član Prosvetne matice?

NAPAD NA PEARL HARBOR IN ENO LETO POZNEJE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tornega prometa; to je, avtbnih vozil. A gumij pa so dobivale pretežno iz Azije. Tam je ta vir bil z angleškim, ameriškim in nizozemskim kapitalom tako izpopolnjen, pa tako ogromen, da je že sam na sebi poneml bogastvo brez prime. Nobeni še takoj bogati skladite rude bi ga ne mogli edvagati.

Ta svetovni zaklad so vzeli Japonci kakor da jih je zrelo jibčko padlo kar samo v naroci.

A to niso bila edina bogastva, ki si jih je Japonska počlankem 7. decembra vzela skoraj brez boja. Dobila je v nekaj mesecih tako ogromna, že v vsem razviju prirodnega bogastva, da po mnenju našega zadnjega poslanika v Tokiu postopek Mikadove cesarstvo s približno teh prirodnih virov najmočnejša sila, ki jo je v tekočem letu povečalo za okrog 100,000 na mesec.

Sloveni so vse poznavali.

Sloveni so vse poznavali. Sploh je Japonska že prve te vojne pokazala Anglešem in Američanom, da so jo podcenjevali, k čemer je s svojimi propagandnimi agenti sama pomagala. Če, Japonska ne želi nič drugega kakor enkratpravnost med narodi, pripravljena jim je pomagati zato, da je "komunizem" in živeti enako dostojanstveno, kakor žive druge velesile.

To je bilo všeč pozabno ravnateljem korporacij, kateri so v Zd. državah prejemali in še prejemajo po več kot po \$25,000 na leto čiste plače. Pa so Japonci za ljubi profit prodajali kar so hoteli in jemali svilo, steklo in črugo blago v zameno.

Japonci so po svojem napadu na Pearl Harbor vzeli tudi bogata oljna polja v Aziji, skladate raznih rud, med njimi takih, kakršnih imamo v Zd. državah, tako pa je malo, in pa razvita prometna sredstva po rekah in ob obrežjih kitajskev mest. A kakor se je ukazil Hitler, pa Musolini, tako se je tudi Hirohito. Dobil je zmag nič koliko, pognal Anglež iz Singapura in Burme, Nizozemcev in njihnih studenc izobilja, ameriške čete iz Filipinov, a japonske zmagje vendar le ni. Pravzaprav je dalj od zmage, kakor je bila tista usodnega dne, ko so mikadove ladje in letala napadle Pearl Harbor ter Filipine in nato prodrali dalje v vse kraje Azije.

Po enem letu v Tokiu uvidavajo, da kakor ni mogel Hitler izvršiti svojih nakar nad Sovjetsko unijo, tako jih ne more Japonci nad Zedinjenimi državami.

Hitler je misil, da je z Hirohitom napadom na Pearl Harbor ogromno pridobil, a v resnicu je s tistim usodnim dнем, 7. decembrom 1941, izgubil vojno.

PROTEST proti Otonu

Newyorški dnevnik P. M. je pričel dne 26. nov. uvodnik, v katerem pravi med drugim:

Oto in avstrijska legija

Vojni tajnik Stimson je vzbudil, brez dvoma nehoti, v glavah milijonov ljudi preprčanje, da Zedinjene države poskušajo obnoviti habsburško dinastijo v Evropi.

Dovoljenje za ustanovitev avstrijske legije je najbrže čisto zdrava misel. Stevilo Avstrijev, ki se radi borili za stvar zedinjenih narodov v vrstah take legije, je brez dvoma veliko.

Zdaj pa — in to je Stimson morda pregledal, ko je dopustil, da si valjeti Otona habsburškega prisvojstva vodstvo legije — je za vse narode bivše avstro-ogrške monarhije postala simbol reakcije in povratka v devetletje stoletje. Povratak v "one dobre čase" na Dunaju, ko so bili oficirji najvišja družba in oholo kraljestvo izraz brutalnosti in krutega tlačenja.

Nastal je tak položaj, da bi Stimson moral takoj na topiti.

Brez odloga bi moral zavrniti habsburške zahteve glede legije. Bojujočim se Srbom, čehom in Poljakom, bi moral

povedati, da se ne bore in ne umirajo za Habsburžane.

Povedati bi moral narodom po svetu, da se ta demokracija ni povrnila nazaj v monarhijo. In to bi moral povedati zdaj in takoj.

Kongresnik Hoffman spet razgraja

Po svoji zmagi je kongresnik Hoffman iz Michigana obnovil napade na zvezno vlado in dolž Roosevelt, da ob izstradal ameriško ljudstvo, ker podpirja preveč živil drugim deželam. Mnogi mu verjamajo, dali so njegovih argumentov brez podlage.

Zvezna vlada največji delodajalec

V civilni službi strica Sama je bilo koncem novembra že dva in pol milijona oseb, nevstevši razne armadne in mornariške oddelke ter armado. Število vladnih uslužbencev se je v tekočem letu povečalo za okrog 100,000 na mesec.

Shodi za rusko pomoč

Sedaj so izmed vseh shodov najboljšo obiskani oni, ki se jih pribreža za ruski relif. Zadnjega v Chicagu, v Orchestra Hall, se je udeležilo toliko kot je bilo prostora in vstopnina je bila od 50c do dva dollarja. Glavna atrakcija na tem shodu je bil Charles Chaplin.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodnika stavlja pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj vaših letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti. Ustavno ezdinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednički edinjenih držav in Podnebne države.

Cena knjižice je samo 50 centov, počitno vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postavljajo WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI</

"Otto's of Austria Legion" Scored By Austrians Czechs, Yugoslavs and American Liberals

By Melvin J. Lasky in The New Leader

Is Otto of Habsburg on the road back to the throne as Emperor of a restored Austro-Hungarian Empire? That is the question which has been anxiously raised this week in various international, labor and liberal circles as official recognition was given to Otto's American entourage of fascists, reactionaries and royalists now banded together as recruiting agents for the U. S. Army's newly-organized Austrian legion.

It was a gay birthday party in New York last week which toasted young Otto as "His Imperial and Royal Majesty," and it was made even easier by the reading of a letter from Secretary of War Henry L. Stimson, addressed to "Otto of Austria," a royal salutation, acknowledging the formation of "The Military Committee for the Liberation of Austria." "The assistance of your committee," Stimson's letter to Otto stated, "in recruiting volunteers for the Austrian Battalion will materially aid in the success of this unit. I am certain that the Austrian nationals in the United States will seize this opportunity to serve our common cause. Your immediate response to the invitation of the War Dept. is deeply appreciated."

Among the members of Otto's committee are Hans Rott, right-wing monarchist; Guido Zernatto, widely-hated leader of the Fascist Heimwehr; Richard Schueler, economist, prominent for his association with Mussolini; and Archduke Felix of Austria, Otto's younger brother, who has also been associated with Tibor Eckhardt, reactionary Hungarian nationalist, leader of the so-called "Free Hungary" government.

Although Secretary of State Cordell Hull has issued a statement to the effect that Otto had no status except that of a refugee in this country, anxiety and protests have been mounting. The Austrian Labor Committee strongly denounced the "reactionary intrigues of a small monarchistic clique." According to the statement issued by Friedrich Adler, Julius Deutsch, and Wilhelm Ellnenbogen, three leaders of high standing in the late Austrian Republic, "Any appearance of monarchist or fascist elements in the plenum Austrian special unit is bound to provoke the strongest opposition of the great majority of the Austrian people who are in favor of the Republic. There is the distinct danger that the struggle against Hitler would be seriously hampered if even the suspicion should arise that Hitler's defeat would be followed by a monarchist restoration."

Monarchs, they point out, never played any role among Austrian people since the end of World War I.

The Czech-American National Alliance has also issued a sharply-worded protest, asserting that it "stands emphatically against the forming of an Austrian Legion under the leadership of Archduke Otto Habsburg . . ."

Aspirations of Archduke Otto to form an Austrian Legion are not sincere, are only part of a propaganda for his own welfare and not in the interest of freedom and democracy." Similar sentiments have been recorded among Hungarians, Rumanians, Poles, and Yugoslavs, all of whom at one time formed oppressed sections of the Austro-Hungarian Empire dissolved in 1918.

As Ferdinand Czernin, chairman of Austrian Action, asked this week: "Is it really worth while shedding their blood to get out of the fire of Hitler into the frying pan of Guido Zernatto and Otto Habsburg?"

The spectacle of a Habsburg looked on with some favor by the United Nations constitute a profoundly disturbing factor in Central European politics. Such honored leaders of government-in-exile as Eduard Benes and Jan Masaryk are already on record with respect to the grave dangers of a Habsburg flirtation. But it is also known that some conservative circles in Britain and some authoritarian clerical circles in the United States favor a Habsburg restoration as a wall against "left-wing revolutions" on the European continent. Otto is an ardent Catholic. Zernatto was among the signers of a Catholic Manifesto on post-war problems. And it was Catholic priests in Dollfuss- and Schuschnigg-dominated Austria who gave Otto honorary positions, the only political headway a Habsburg made in post-war Austria.

Who is Otto? Does he have any political or even sentimental base among the Austrian peoples? Has he a substantial international following? No evidence that all anywhere, according to a check made by this writer, can be cited to show that Otto of Habsburg could be useful to the Allied cause even as "a temporary expedient." "A mere handful" was a reliable estimate of the numbers of Austrians who could be recruited by the new Military Committee for what is already being called "Otto's Legion."

It was in 1918 that the Habsburg family went to Switzerland as political exiles. Charles I who had succeeded Emperor Franz Joseph to the throne in 1916 fled with his wife, the shrewd and iron-willed Zita, who has always planned Habsburg politics and is now in this country, and Otto, his eldest son. Twice Charles made incursions into his former realm, and was repulsed. Ironically enough, Tibor Eckhardt, now associated with the Habsburgs in the restoration movement, played a leading role in the Hungarian opposition to the monarch. Finally, in 1921, the Allies arrested Charles and confined him on the Madeira Island, where he died soon afterwards. The Habsburg aspirations were then concentrated in young Otto.

Habsburg policy has been called by Wickham Steed, the well-known journalist who has lived in Austria, "a perennial negation of political morality." Some members of the royal family are taking their gamble on Hitler's side. Among them is Archduke Albrecht, leader of Hungarian terrorists in Serbia, who has been rewarded by the Hungarian puppet-government with the reestablishment of the expropriated Habsburg crown-estates in the conquered parts of Yugoslavia. Otto, however, educated in Catholic institutions in Belgium, and having lived in England and Canada (deprived of citizenship in 1919, young Otto has not touched Austrian soil in 25 years), has sided with the United Nations. In recent months he has acted with greater confidence than ever before, possibly at the encouragement of certain high circles.

As Friedrich Adler, internationally-famed socialist and leader of the Austrian Republic, told this writer, "The parallel as to what would happen if the Habsburg should really come again to power in Austria is probably much more accurate than the young man can have imagined when he demanded: 'We should learn from this example.' The Austrian republicans have learned something from history—neither Hitler nor Habsburg!"

AMERICAN WORKERS GIVE AID TO BRITONS

IDAHO'S NEW OLD-AGE PENSION LAW

American workers have made tremendous contributions for the relief of British workers, President William Green of the AFL revealed in his recent radio address.

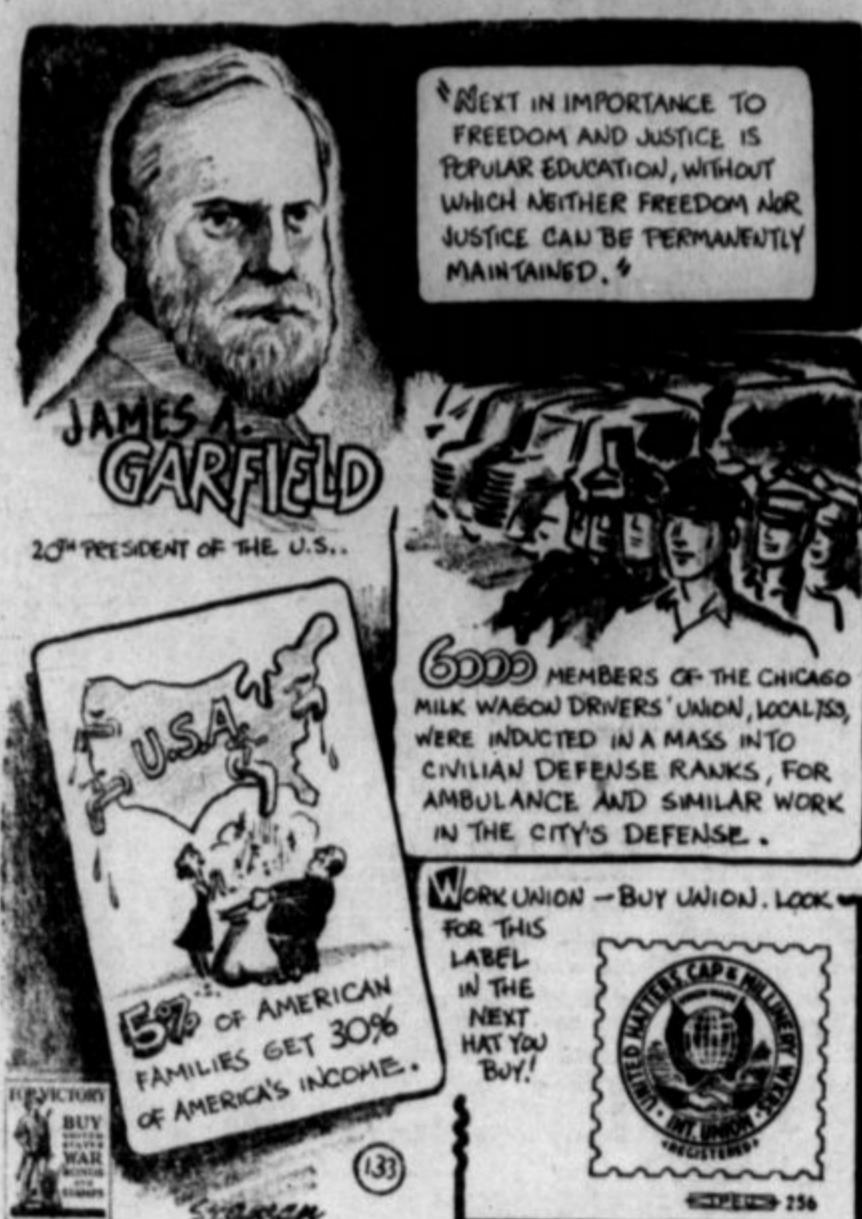
"Great quantities of food, clothing, medicines and hospital supplies have been shipped to Britain through the donations of workers here," Green said.

As examples of what individual unions have done, Green cited a \$130,000 fund raised by the Firefighters' Union for aid to British firefighters and the financing by the Ladies' Garment Workers' union of a building and canteen for seamen in London.

Scorn the proud man that is ashamed to weep.—Young.

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

WOMEN WORKERS IN THE WAR

To meet the requirements for manpower for our armed forces, we are drawing heavily upon those occupying places in our economic structure where they have been doing useful work. These vacancies have been filled by drawing upon our older workers and workers who for various reasons were among the unemployed. The major problem has been to get skilled workers, and workers no longer following their trades have been sought out and brought back. The biggest single reserve is made up of the women not employed and the women in homes caring for their children.

Where men must be released, sometimes women with qualified technical training can replace them. Sometimes women can be quickly trained and initiated in special production jobs. Sometimes day nurseries and nursery schools can relieve mothers formerly employed in industry. Wherever women are thus brought into industrial work, unions have a responsibility to offer them membership and the necessary protection. We should help these women to protect themselves and all other workers against exploitation. Any worker in industry, even though there but temporarily, has responsibility for maintaining existing rights and rules and should join the agency that renders that service to workers. The second protective measure is the same rate of pay for all on the same job. This principle must be safeguarded by preventing those seeming distinctions by tricky reclassifications. Any undercutting of rates will finally affect all.

Finally, since national emergencies may call all mothers from home, each defense area should plan for adequate day nurseries and nursery schools under the proper administrative groups, so that mothers can go about their work free from worry about their children's well-being.

Central labor unions should take the initiative in getting adequate provisions made. Volunteer workers under trained, experienced supervision may meet much of the need in this field. All projects should have the approval of the public schools and the social welfare agencies.—American Federationist.

WAGES NOT FROZEN BY "F. D.'S" ORDER, LABOR BOARD SAYS

Adjustments Can Be Granted For Many Reasons, But With Board's Approval

All Workers Covered

Flood of Cases to Be Expedited Through Wage-Hour Field Offices.

Because of a good deal of misinformation spread about President Roosevelt's executive order on wage stabilization, the National War Labor Board put out a compilation of questions and answers to clear up the confusion.

First on the list was an emphatic "no" to the question: "Does the Executive Order freeze wages and salaries?" The board made it clear that wage adjustments can be granted for a wide variety of reasons, but are subject, for the most part, to W. L. B. approval.

Certain types of raises do not need an "okay," the board said. Among these are increases granted to individuals as a result of promotions, reclassifications, seniority, or increased productivity—if such boosts are provided for under the terms of union agreements.

Non-War Workers Covered

The board emphasized also that employers engaged in non-war work are covered by the provisions of the Executive Order, equally with employers in war industries.

Meanwhile, to speed disposition of an expected flood of cases, the board arranged with the Department of Labor for use of over 100 field offices of the Wage-Hour Division to help employers and unions locally in complying with the Executive Order. The board also announced that 10 regional offices of its own would soon be set up.

Lending emphasis to its assurance that the order does not mean wage freezing, the board granted increases of 5½ cents to 30,000 employees of the Jones & Laughlin Steel Corporation; 7½ cents an hour to 5,000 cigar making employees in

Tampa, Fla., and 4 cents an hour to 120 employees of the General Chemical Company, Cleveland.

Union Penalized

In the General Chemical case, however, the board coupled the pay boost with a penalty. It denied a local of the United Mine Workers a "union security" safeguard, because there had been three strikes at the plant since Pearl Harbor. The local was given the right to re-apply for a security clause in four months.

RICH AGAINST POOR

Two parallel moves have recently been started in Congress by much the same elements—one to raise the salaries of highly paid, and the other to cut the wages of the low paid.

The same people who are demanding legislation to abolish the \$25,000 limit on salaries are also calling for repeal of the wage-hour law, to cut the wages of industrial workers by ending overtime rates.

All the old lying arguments about the 40-hour week are being trotted out again, despite their exposure in the last campaign of this character. The average work week in all industry is much more than 40 hours, in war industries it is 46 and 47 hours, and the present law places, no limitation on working hours.

To cut the wages of war workers at this time could only have a demoralizing effect on our war effort. And to couple this demand with a demand for higher pay and higher profits for the rich is nothing short of treason to our national war unity.

—CIO News.

Output at Peak

Industrial output is now 88 percent higher than the 1935-39 average, which means it is at the highest level in the nation's history, the Federal Reserve Board reported this week. Well over 50 per cent of the total, the board said, is for war purposes.

SOCIAL GAINS ARE NOT ABANDONED BY "F. D."

Contrary to distorted newspaper accounts, President Roosevelt is neither abandoning the nation's social gains, or dropping plans for post-war reconstruction.

He gave this assurance to James C. Patton, president of the liberal Farmers' Union, in reply to a telegram from Patton voicing alarm over the way newspapers had interpreted a message given in the week of Nov. 23rd by "F. D." to a forum sponsored by the New York "Herald-Tribune."

"We are unalterably opposed to those selfish forces who are seeking to use the war to strip our great social and economic gains," the President said. "Such people put the war second by trying to take selfish advantage of it."

"F. D." further assured Patton that plans for extension of his program, though shelved while the war is on, would go ahead at once when peace comes.

EISENHOWER AFRICANUS

Near where Scipio sowed salt over the ruins of Carthage, "Ike" Eisenhower of Abilene, Kansas, will catch up with his first batch of Hitlerian Aryans. One cannot but speculate on the impression made on German minds by the apparition of this man with this name in the Mediterranean world. In German he is the iron-striker, the iron-pounder, and his name sounds as harshly Teutonic as those of Rommel or Brauchitsch or von Runstedt.

In 1730, this man's ancestors came to Quaker Pennsylvania as refugees from an intolerant Germany. They were gentle religious pacifists. Now—after two centuries—he returns overseas in command of tank and guns and planes to fight Germans who, for the moment, are worse than those from whom his fathers fled. And he appears there on this ancient African battlefield as typical western American speaking the dialect of democracy. There is something here for the geo-politicians to ponder.—The New Leader.

400,000 NEW WORKERS NEEDED BY SHIPYARDS

Nearly 400,000 more workers will have to be hired by the nation's shipyards by next May to keep the "Victory Fleet" program up to schedule, the Maritime Commission estimated.

That's almost double the number now employed in yards turning out cargo ships. Freighter construction will be stepped up enormously next year—to 16,000,000 tons, as compared with 8,000,000 tons for 1942, the commission pointed out.

A Few Tips for Your Rich Uncle—How to Live on 25 Grand

Oklahoma City, Okla. — The nation's "upper crust" top-income families today were offered some advice (at no cost) on how to live on \$25,000 a year.

The advise came from Mrs. Ben Hutt, a Nebraska farmer's wife, and from Fred D'Avila, editor of the Baltimore edition of the CIO News—winners of the top two awards in a National Farmers Union essay contest.

Though both prize winners live on considerably less, they had some good suggestions for those poor souls who must scale down their standard of living to \$500-a-week levels after taxation.

"Most of the essays submitted showed clearly the inability of most Americans to imagine the details of spending a net income of \$25,000 a year," the CIO News commented.

"As previously noted, most contestants were unable to figure out how to spend that much money, let alone reducing a larger expenditure to that limit. . . . The National Farmers Union hopes that the winning essay will impress upon them the sacrifices which the great majority of Americans expect them to make."

Mrs. Hutt, whose essay got first prize, offered a number of suggestions for savings and concluded:

"My brother was a gunner on a bomber at Clark Field on Bataan. I wonder if he thinks it's necessary to have \$25,000 a year?"

D'Avila's essay presented a complete budget for the 25-grand-a-year folk.

More Rationing

Rationing of all foods in 1943 is contemplated by the OPA, its officials declared. This is necessary, they said, if our armed forces and our allies are to be supplied.

After This World-Wide War, What?

If Social Reforms Come, the Masses Must Win Them With Their Ballots; the "Haves" Are Still Opposed to Change

There has been a lot of talk about the economic changes which will follow this global war. The "Atlantic Charter" and the "Four Freedoms" definitely foreshadowed the coming of a "better world," where the welfare of the people—food, clothing, housing, medical care—would claim first place in the thinking and planning of those in authority.

Enthusiasts have even gone so far as to attempt to "blueprint" the "new order." Some of the results of this effort to translate words into action have been very interesting. Spokesmen for the "Haves" are dreadingly perturbed. Evidently they think it is all right to talk about such things but it is almost sacrilegious to do anything about them.

* * *

Lord Croft expressed this idea in the British House of Lords the other day. He is a "big wig" in the Conservative party, and the Conservative party represents the "ruling classes." Lord Croft is entirely satisfied with the existing economic setup in Britain. "Nowhere in the world has the gap between riches and poverty been made so narrow without a revolution," he declares.

Of course, millions of British citizens, who are giving their all to this war effort, will be disposed to challenge that statement. Even if true, it is not sufficient. Poverty is not a necessary evil, ordained by God Himself. It is man-made, and men should wipe it out.

* * *

In 1918, as the first World War was drawing to a conclusion, Lord Leverhulme, a great British industrialist, wrote:

"With the means that science has already placed at our disposal, we might provide for all the wants of each of us, in food, shelter and clothing, by one hour's work per week for each of us, from school to dotage."

Fourteen years later, in a report to the Royal Society of Arts, J. L. Hodgson, commenting on Leverhulme's statement, made this observation:

"Since that date our average potential productivity has nearly doubled."

Just a few months ago an extremely impressive article on this very point appeared in the London "Times"—chief organ of British Conservatives. Noting what Leverhulme and Hodgson had said, the writer in the "Times" observed:

"Science, in modern civilization, is largely a brilliant failure. Proprietary to its astounding progress, the community has profited but little from its achievements. Is not the scientist to be blamed, along with the existing order, for a state of affairs in which man has to live on the crumbs from his own table, to starve amidst overflowing granaries, and to remain ignorant or only half-educated amidst stores of knowledge?"

* * *

But Lord Croft says that everything is all right, that we must no longer "apologize" for existing institutions. Undoubtedly, he speaks for the big majority of the ruling class of Britain. Just as surely, his views are approved by the big majority of the rich and powerful in this country.

If they have their own way, when this war is over, we will continue to starve in the midst of plenty. Social reforms will come—they must come—but they will be initiated and carried forward by the masses in all the democratic countries.

We are not suggesting revolution. Fortunately, that will not be necessary. The people of the United States and Britain and Canada have the ballot. If they use that weapon intelligently and vigorously, the resources given us by our Creator, and which the scientists of the world have helped develop in such a glorious fashion, will be used for the benefit of all, and not for the enrichment of a few.—Labor, Washington D. C.